

Hodnocení přípravků na ochranu rostlin z hlediska zdraví lidí a ochranná opatření

Zdeňka Trávníčková
Státní zdravotní ústav
*seminář „Budoucnost přípravků na ochranu rostlin
v ochraně lesa“, únor 2021*

Úvod

POR = přípravky na ochranu rostlin

SZÚ = Státní zdravotní ústav

- předchozí 2 příspěvky odborníků z ÚKZÚZ k POR
- činnost SZÚ + POR
- hodnocení POR z hlediska ochrany zdraví lidí
- některé problémy při našich hodnoceních
- zmínka o klasifikaci POR
- vybraná opatření ke zmírnění rizik (resp. k ochraně zdraví)

Doporučuji podívat se na přednášku ve sborníku.

Státní zdravotní ústav (SZÚ)

Hodnocení POR – od 90tých let 20. stol.

v r. 2008 reorganizace - nové složení pracovní skupiny

- podle § 33 zákona č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči (hodnocení vypracovává SZÚ)
- hodnocení vždy z **hlediska zdraví lidí**
- hodnocení **účinných látek** v POR v rámci EU
- hodnocení **POR** buď v rámci EU (zonální či inter-zonální) nebo pro ČR
- hodnocení **pomocných prostředků**
- **zásady/podmínky** (popř. omezení) pro povolení POR
- **spolupracuje v rámci EU** (rezidua - MLR a další)
- **Národní akční plán** k zajištění udržitelného používání pesticidů v ČR
- **odborná způsobilost** pro nakládání s POR
- **kontrolní plán** pro rezidua pesticidů ...

3

Hodnocení POR - „zdraví lidí“

- vychází z **příslušných „speciálních“ nařízení EU**, které se týkají požadavků na dokumentaci POR, hodnocení dokumentace POR, maximálních limitů reziduí (*pozor – někdy hodnoceny i lesní plodiny*) + další nařízení, která se týkají účinných látek ...
- „**guidance**“, tj. materiály, které se týkají **dílčích problematik** hodnocení POR nebo jednotlivých účinných látek/ jejich skupin
- další **právní předpisy EU a ČR** (CLP = o klasifikaci, balení a označování látek/směsí, REACH = o registraci ... omezování použití; zkušební metody, ochrana veřejného zdraví, podmínek ochrany zdraví při práci, zákazy práce pro těhotné, kojící či mladistvé, OOPP, ...)
- sledovat **nové** informace a poznatky
- přístupy+komentáře **jiných členských států EU**
+ spolupráce s ÚKZÚZ

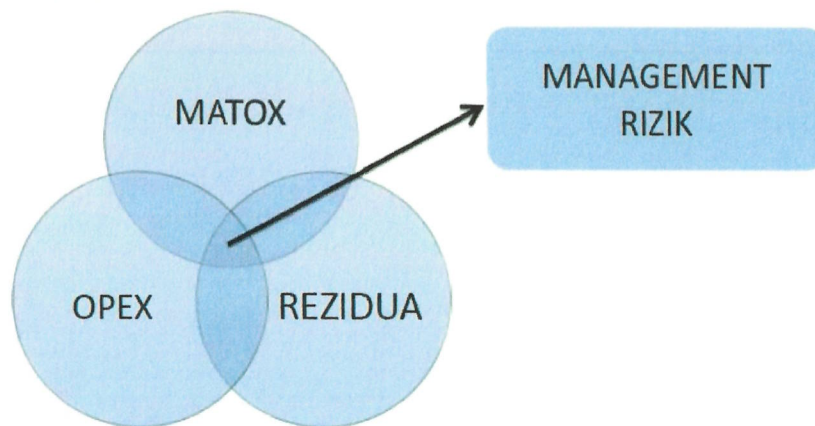
4

Hodnocení POR - „zdraví lidí“

MATOX – hodnocení toxikologie

OPEX – hodnocení nedietárních expozi (obsluhy, následných pracovníků, okolních osob a místních obyvatel)

REZIDUA – hodnocení dietárních expozi

MANAGEMENT RIZIK (řízení rizik) – pro jaké použití, za jakých podmínek, někdy omezení nebo zákazy

5

Hodnocení POR - „zdraví lidí“

Hodnocení SZÚ – kde jsou podmínky pro tzv. bezpečné použití POR z hlediska ochrany zdraví lidí (na co, kolik, kdy, kolikrát, ... jak chránit jednotlivé skupiny osob ...)

žadatel, na Ministerstvo zdravotnictví a na ÚKZÚZ

ÚKZÚZ – zapracuje část „zdraví“ a vydá rozhodnutí (o *povolení*) nebo nařízení (*např. rozšíření, výjimka na 120 dnů*)

žadatel – zapracovat na etiketu, do bezpečného listu

uživatel POR – vždy číst etiketu a řídit se jí !!!

To se bohužel ne vždy v praxi děje.

6

Problémy při hodnocení POR

celá řada – například:

- nedodaná či nedostatečná dokumentace
(ochrana dat - nelze brát data od jiných žadatelů)
- zastaralá dokumentace (nové vstupní parametry, nová klasifikace, zastaralé modely pro odhad rizik...)
- toxikologicky relevantní a nerelevantní metabolity
- tank-mix - smíchání POR s jiným nebo s pomoc. prostředkem
(jako když se na prášek proti bolení hlavy dáte pivo/víno)
- požadavek na jasný popis způsobu aplikace přípravku !!!
(lesnictví – nové způsoby aplikací + aplikační technika)
Budete-li zkoušet novou techniku, způsob aplikace –
uvítáme exkurzi, ještě před žádostí o povolení/rozšíření.

profesionál x neprofesionál: reakce na následné přednášky /repelenty, rodenticidy (SZÚ by povolilo), asanace dříví/

7

Klasifikace „nebezpečnosti pro zdraví“

obecně platí, že **cca 85-90 % POR povolených** na trhu v ČR **je klasifikováno jako nebezpečných pro zdraví**

(na etiketě jsou příslušné výstražné symboly a tzv. H věty)

+ **mohou při nesprávném použití** (není-li s nimi správně nakládáno) **být nebezpečné pro zdraví:**

- samotných uživatelů (profi/neprofi)
- část přípravků - pro okolní osoby či místní obyvatele
- část přípravků - pro následné pracovníky

Osobně obavy ze senzibilizace (tzv. zcitlivění) a následných alergických reakcí.

Na etiketě: (H317) Může vyvolat alergickou kožní reakci.

potíže se projevují až s odstupem, nikoli hned

8

Nejčastější opatření ke zmírnění rizik k ochraně zdraví lidí

Ve sborníku jsou uvedena nejčastějších opatření
+ na etiketě mohou být další (pro daný POR).

Dále výběrem některé z nich.

9

Obsluha (ředí, plní, aplikuje a čistí zařízení)

Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP)

- **rukou** – ochranné rukavice odolné vůči chemikáliím (nevhodné jsou pro většinu přípravků tenké igelitové či tzv. chirurgické, nebo protržené) + **umýt/očistit**
- **těla** – vhodný ochranný oděv (ideálně **pro práci s pesticidy** – typu C3, někdy stačí typu C2 nebo jiný vhodný pracovní oděv), může být doplněn při ředění o gumovou/plastovou zástěru (popř. podle způsobu aplikace i pokrývku hlavy)
- **dýchacích cest** – „před kovidem“ když už byla filtrační polomaska, pak špatně používaná/ chybně nasezena
- *nohou* – snad nedělá problém
- *očí* – snad nedělá problém
- *sluchu* – př. motorové postřikovače

oděv – krátké rukávy (*obyčejné tričko, bylo teplo*) ☹
rukavice – nebyly odolné proti „chemii“ ☹

11

Obsluha (např. lesní školky - postřik)

je-li při vlastní aplikaci použit *polní* postřikovač či rosič tažený/nesený **traktorem** doporučuje se často:

uzavřená kabina pro řidiče

například či alespoň **typu 3** (podle ČSN EN 15695-1), tj. se systémy klimatizace a filtrace vzduchu – proti prachu a aerosolu

(někdy je možné se setkat s požadavkem i na kabinu **typu 4** – proti prachu, aerosolu a plynům)

12

Následný pracovník

- **ochranná lhůta pro opětovný vstup**
obecně platí, že vstup na plochu ošetřenou přípravkem není nikdy možný před úplným zaschnutím postřiku, kromě toho
cca u 1/2 přípravků je stanovena lhůta pro opětovný vstup na minimálně 1 den (až 7 dní) po aplikaci
- POZOR:** Tato lhůta není uváděna v tabulce s použitím přípravku, ale samostatně v textu etikety.
- ochranný/pracovní oděv, uzavřená obuv, popř. rukavice ...

13

Okolní osoby a místní obyvatelé (+ zranitelné skupiny osob)

- **zákaz** – pro POR s určitou klasifikací
- **omezení** – ochranné vzdálenosti z hlediska zdraví lidí
- **ochranné opatření** – informační cedule s upozorněním

Upozornění, ale ...

Kdy ošetřeno?

Čím?

Mám se jakožto návštěvník lesa bát?

14

Závěr

Před každým použitím pečlivě **čtěte celé etikety** přípravků na ochranu rostlin i pomocných prostředků včetně části k ochraně zdraví lidí.

Používejte je bezpečně. Děkuji.

